



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi  
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &  
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ  
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Qvintum

**González Téllez, Emanuel**

**Francofurti Ad Moenum, 1690**

Caput V. Idem a Salernitano Archiepiscopo.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74544](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74544)

usurarum exercitium, cum juri naturali, aut divino refragari ullus legislator non possit; *cap. sunt quidam 25. questione 1. cap. non debet, de consanguin. & affin. l. eas, ff. de capite minor. facit Cicero lib. 2. de natura Deorum, ibi: Universam autem naturam nulla res potest impedire. Et lib. 3. de republic. ibi: Huic legi nec derogari fas est, nec abrogari ex hac aliquid licet, nec tota abrogari potest, nec vero aut per Senatum, aut per populum solvi hac lege possumus: nec erit alia lex Roma, alia Athenis, alia nunc, alia post; sed in omnes gentes, & omni tempore una lex, & sempiterna erit immutabilis.* Quae verba maximam cum laude refert Lactantius Firmianus *de vero cultu Dei lib. 6. cap. 8.* pro qua sententia facit etiam legem à superiore latam inferiorem abrogare non posse, *cap. cum inferior, de majorit. & obed.* Unde cum Deus hujus legis divinae, & naturalis auctor sit, *cap. 1. de summa Trinit. cap. incommutabilis 22. quest. 4.* oportet legem ab eo latam immutabilem esse. Quare rectè in praesenti docetur, non posse Pontificem dispensare, ut pro redimendis Chri-

stianis captivis à Sarracenis usurae exerceantur, quia etiam praetextu boni malum fieri non debet, *cap. non est putanda 27. quest. 1. cap. nec arbitris 22. quest. 2. docuerunt Covarr. lib. 3. var. cap. 1. num. 8. Lupus, Antoninus, & alii, quos laudat & sequitur Gibalinus lib. 1. de usur. cap. 7. art. 8. consuet. 2. Majolus dier. canonic. colloq. 1. de per. si d. ludeorum.* Inde etiam inferitur, nullam consuetudine utcumque immemorabili, induci posse, ut usurarum exercitium licitum sit. *Clement. unic. in fine princip. hoc tit. argumento capitis finalis, de consuet. docent Covar. ubi supra, Conradus de contract. quest. 25. Lupus de usur. comment. 4. §. 4. num. 7. Majolus ubi proxime: quod intelligendum est quoad forum internum, in quo consuetudo non excusat quoad Deum: in foro vero contentioso respectu poenae temporalis longè diversum erit; nam ab ea procul dubio excusabitur, qui praetextu consuetudinis usuras extorquet, argumento textus in l. quis sit fugitivus 17. §. apud Labeonem, vers. Ego puto, ff. de adilit. edict. ubi notavit Bartolus.*

## CAPUT V.

Idem <sup>a</sup> Salernitano Archiepiscopo.

**C**UM tu, sicut asseris, manifestos usurarios, scilicet qui in illo peccato decesserint, communionem altaris, & ecclesiasticae, juxta decretum nostrum, quod nuper in <sup>b</sup> Concilio promulgatum est, praeeperis sepulturam privandos, donec reddatur, quod tam pravè receperant: quidam eorum dicunt, ad solvendas perceptas usuras proprias non sufficere facultates: alii verò promittunt partem usurarum, quas habent praemanibus, reddituros; sed usuras alias, quas extorserant, cum de his possessiones comparatae sint, & eorum filiis, vel parentibus tradita, se non posse reddere confitentur. Alii verò ad excusandas excusationes in peccatis, imprudenter affirmant, illas dumtaxat usuras restituendas, quae sunt post <sup>c</sup> interdictum nostrum receptae, nec aliquos ad solvendas usuras, quas ante interdictum nostrum receperant, debere compelli. Super his duximus t. d. respondendum: quod si ante, si post interdictum nostrum usuras extorserint, cogendi sunt per poenam, quam statuimus in Concilio, eas his, à quibus extorserint, vel eorum haeredibus restituere: vel his non superstitibus, pauperibus erogare, dummodo in facultatibus habeant, unde ipsas restituere possint; cum juxta verbum Beati <sup>d</sup> Augustini, non remittatur peccatum, nisi restituatur ablatum. Illi autem, qui non habent de facultatibus, de quibus usuras valeant restituere, non debent illam poenam multari, cum eos nota paupertas evidenter excuset. <sup>e</sup> Possessiones verò, quae de usuris sunt comparatae, debent vendi, & ipsarum pretia his, à quibus usurae extortae sunt, restitui, ut sic non solum à poena illa, sed etiam à peccatis possent, quae per usurarum extorsionem incurrerant, liberari.

## NOTAE.

<sup>a</sup> *Salernitano.* Ita etiam legitur in prima collectione *sub hoc tit. cap. 3. & post Concil. Lateran. part. 16. cap. 1. de Salernitana dicecelesi egi in cap. 1. de offic. judic.*

<sup>b</sup> *Concilio.* Lateranensi, relato supra in cap. 3.

<sup>c</sup> *Interdictum nostrum.* Quae excusatio vera esset, si prohibitio haec usurarum proveniret ab hoc Concilio Lateranensi, ex traditis in cap. *ex literis, de consuet.* Sed in praesenti casu omnino irrationabilis erat, cum praesens prohibitio sit juris naturalis, & divini, ut probavi supra in cap. 3.

<sup>d</sup> *Augustini.* *Epist. 54. ad Macedonium:* ex qua citant verba haec Carnotensis *part. 13. Decret. cap. 4. & part. 15. cap. 25.* Gratianus in cap. 1. 14. *quest. 6.* Bonifacius VIII. in *regul. peccatum, de R. l. lib. 6.*

<sup>e</sup> *Possessiones.* Quarum dominium non ad solventem usuras spectat, sed ad usurarium, quia res empta ex pecunia aliena, veluti Titii, non sit Titii, sed mea, in meoque dominio manet, *l. si ex ea pecunia 6. l. si ut proponis 8. Cod. de R. V. l. ex pecunia 12. Cod. de jure dot. l. final. Cod. de ser. v. pign. dato, l. 49. tit. 5. part. 5.* notavi in cap. *inquirendum 4. de pecul. cleric.* Unde nec bona usurarii, etiam ex ipsis usuris empta, sunt tacite hypothecata pro usurarum restitutione, *l. quamvis 17.*

vis 17. Cod. de pignor. probant Covarr. dict. cap. 3. nu. 6. Binsfeldius in presenti, quest. 4. Leorhardus de usur. 9. 97. num. 1. & 2. Salas eod. tr. dub. 41. Gibalinus eod. tract. lib. 1. cap. 10. art. 6. conselt. 3. Tapia 2. tomo catena, lib. 5. quest. 17. art. 11. Ratio est, quia tacita hypotheca tantum contrahitur in casibus à jure expressis, l. 1. ff. quibus modis pignus. Unde cum talis hypotheca ex jure naturali, civili, vel canonico colligatur, ideo non est ratio cur eam inducamus. Nec obstat quod Alexander in presenti jubet possessiones ex pecunia usuraria comparatas vendi debere, nam non jubet Alexander eas possessiones à tertio possessore uferri, sed tantum vendi debere, ut cætera bona ab usurario acquisita; quia possessiones illæ non sunt magis obstrictæ restitutioni usurarum, quam cætera usurarii bona: nam quilibet alius, ex cuius pecunia prædium comparatum est, tantum habet actionem ad pecuniam repetendam, l. 1. & 3. Cod. si quis alteri, vel sibi, l. 16. & 17. Cod. de pignor. Prosequitur Atavio in qq. moral. disput. 1. de statuci- vilis, quest. 7.

## COMMENTARIUM.

3. PRO hujus textus expositione sciendum est, usuram impiam esse contra Deum, inquam contra proximum, & periculosam in seipsum; ideoque dare ad usuram peccatum lethale est, ut probant D. Thomas 2. 2. q. 78. art. 1. omnes Theologi de usuris agentes, & constat ex l. 1. tit. 6. lib. 8. Recopil. libi: *Es muy gran pecado*. Tum etiam quia ex jure divino, & humano prohibitum est usuras exercere: quare hæreticum esse, affirmare, usuras accipere peccatum non esse, ex Clementina unica, §. *sanè*, hoc tit. defendunt Navarrus, & alii congesti ab Azevedo in dicta l. 1. num. 47. Unde quemadmodum tenetur quis ablarum restituere ratione acceptationis injustæ, ut constat ex cap. si res aliena, 4. quest. 6. D. Augustino supra relato, D. Thomas 2. 2. quest. 62. art. 1. ita etiam tenetur usurarius ad ejus restitutionem, quod per usuram extorsit, cap. preterea 7. cap. tua 9. cap. tuas 13. cum seq. hoc tit. cap. quamquam, eod. tit. in 6. cap. ad nostram, e. l. 1. de jurjur. cap. 1. cum seq. 14. quest. 4. l. 2. tit. 15. part. 6. Hæsitari tamen solet, an dominium usurarium in accipientem transferatur? Et videtur in eum transferri, nam quæcumque conditio competat pro repetendis usuris, videlicet ob turpem causam, ut voluerunt Berouus in cap. 3. hoc tit. Sylvester verbo *Usura* 6. num. 1. siue conditio indebiti, ut deducitur ex l. si non sortem 26. in princip. ff. de condit. indeb. & docuit Covarr. dict. lib. 3. cap. 3. nu. 7. supponimus dominium translatum fuisse in usurarium, quia conditiones competunt adversus eum, qui dominium rei acquisivit, l. dominus 53. ff. de condit. indeb. Unde hanc sententiam tenuerunt Glossa verbo *rapinam*. in cap. si quis usuram 14. quest. 4. Navarr. in *mannali*, cap. 17. num. 261. Sorus, Henricus, & alii relati à Villaguth. de *usur*. quest. 25. Sed contraria sententia, videlicet dominium usurarum accipientem non acquirere, solidissimis probatur rationibus. Prima quia usura, furtum, vel rapina dicitur, cap. si quis usuram 14. quest. 4. rei autem furtivæ dominium in furem non transmittitur, ut constat ex l. final. ff. usus fruct. quem adm. caveat, ergo nec in usurarium usuræ dominium transfertur. Secundò quia etsi in usuraru solutione interveniat traditio, cum tamen non proveniat ex iusta

D. D. Gonzal. in *Decretal*. Tom. V.

causa, sed potius ex turpi, & injusta, talis traditio non est sufficiens ad transferendum dominium, ex l. nunquam 31. ff. de acquir. domin. Ulterius quia ex contractu nullo non transfertur dominium, ut ex l. non dubium, Cod. de legibus, notant Bartolus, & Doctores. Quare hanc sententiam tenuerunt pluribus relatis Binsfeld. *hic*, *Sotus lib. 6. de iustitia, quest. 1. art. 4.* Covarr. *lib. 3. var. cap. 3. numer. 6.* Spino in *specul. testam. gloss. 13. rubrica, num. 27.* Villaguth. de *usur. quest. 25.* In quo interpretum dissidio placuit sententia Bellameræ in dict. cap. si quis usuram, quam sequitur Didacus Perez in l. 2. tit. 19. lib. 8. ordin. pag. 363. col. 2. videlicet ut attento juris rigore & inspecta juris civilis subtilitate, prior sententia verior sit, posterior vero procedat attento jure naturali & ejus æquitate, quam cum sequatur jus canonicum, credo eo attento dominium usurarum non acquirere usurarium, & ita restitutionem earum non in pœnam criminis, nec legis positivæ auctoritate statutam fuisse, sed à jure naturali præceptam, ex ipsiusque rei natura introductam: unde etiam deducitur ad eam restitutionem faciendam non esse necessariam judicis declarationem, sed ante eam ipso jure fieri debere, ut constat ex præsentis textu, ibi, *ipso jure*. Quia licet in pœnalibus expectetur judicis declaratio, cap. cum secundum, de hereticis in 6. l. ejus qui ff. de jure fisci; notavit in cap. vergentis, de heretic. tamen cum hæc restitutio pro pœna usurario non imponatur, statim, & absque ulla judicis sententia, vel declaratione fieri debet.

4. Nec tantum usuræ sunt restituendæ, verum & fructus, & accessiones, si res fructifera pro usura data sit; & omne id, quod interest mutuatarii sibi usuras non fuisse ablatas, ratione damni ipsi inde emergentis, aut lucri cessantis, ut probant Caspar Rodriguez lib. 3. de annuis reddit. quest. 11. num. 14. Molina de just. tract. 2. disput. 327. Salas de usur. dub. 39. num. 3. Binsfeld. in presenti, *question. 2. conclus. 5.* Leorhard. de *usur. quest. 96. numer. 19.* nam fur tenetur ad id, quod interest ex rei furtivæ surreptione, ex l. 3. ff. de condit. furtiva, l. merito, ff. de vi & vi armat. sed usurarius furti, & raptori comparatur: ergo tenetur etiam ad id, quod interest. Nec obstat si dicas, usuras repeti per conditionem indebiti, vel per conditionem ob turpem causam, ut supra dixi; sed in neutra ex his conditionibus veniunt usuræ, ex l. 1. Cod. de condit. indeb. l. quoties 4. Cod. de condit. ob turp. l. ult. ff. eod. immò nec in conditione furtiva repetuntur unquam usuræ, sed rei dumtaxat fructus, l. 8. ff. de condit. furtiva. Igitur cum usurarius non sit pejor fure, non debet teneri ad interesse. Nam respondeo, magnum versari discrimen inter usuras, & interesse; usuræ enim non proveniunt naturaliter ex ipsa pecunia, & nummorum corpore, nec sunt illius naturales accessiones, l. si navis, ff. de R. V. l. 121. ff. de V. S. interesse autem sequitur naturam, aut rei, aut detentionis ejus; ideoque debetur ex æquitate naturali, cum usuræ nisi ex aliquo superaddito, pacto videlicet, stipulatione, aut lege non debeantur: quare in conditionibus, quæ sunt stricti juris, usuræ non veniunt, at verò quanti interest, siue interesse, in omnibus, & ex quacunque causa debetur, l. 1. Cod. de sententiis quæ pro eo, fultius prosequitur Gibalinus lib. 1. de usur. cap. 10. art. 3. per totum.

G g 3

Hæc

5. Hæc autem obligatio restituendi usuras limitata-  
tur in præsentî, si usurarius ad inopiam pervene-  
rit. Faciunt textus in *cap. quarelam* 10. *brevi* 17.  
*de iur. iur.* l. nam his 6. ff. *de dolo*. Ratio est, quia  
nemo ad moraliter impossibile obligatur, nec tenet-  
ur ad id, quod proprias vires excedit, ut ex  
D. Thom. 2. 2. *quest.* 62. *art. ult.* tradit Covar.  
*in regula Peccatum, in princip. nu. 2.* Si ergo in fa-  
cultatibus habeat usurarius unde restituat, debet  
restituere, si creditor certus sit; si verò incertus  
sit, debet restituere, pauperibus pro anima ipsius  
creditoris, ut in præsentî probatur, & in *cap. quia*  
*plerique, de immunit. Eccles. cap. si dignum* 6. §.  
*eos, de homicid. cap. nemo* 14. *quest.* 5. l. 2. *tit. 15.*  
*partii. 6.* Tapia *tom. 2. lib. 5. quest. 30. art. 3.* ita ta-  
men, ut quando invenitur creditor, vel ejus hæres,  
usuræ pauperibus non sunt restituendæ: quare si  
absens sit creditor, saltem sumptibus ejus ad eum  
usuræ sunt transmittendæ, argumento legis *opere*,  
ff. *de oper. libert.* docuerunt Lælius Mancin. *sacri*  
*juris controu. disput. 31. per tot.* Petrus Greg. *lib. 3.*  
*partii. tit. 5. cap. 6.* Quærit tamen solet, an hæc resti-  
tutio usurarum pauperibus faciendâ libera sit, ita  
ut Episcopi dispensationem non exigat? Et non  
esse necessariam Episcopi auctoritatem immò  
potius usurarium per se, vel per alium à se depu-  
tatum restituere usuras debere, defendunt Felin-  
us in *cap. cum sit, num. 4. de judiciis.* Navar-

rus in *manuali, cap. 17. num. 81.* D. Thomas  
2. 2. *quest. 62. art. 5.* Sorus *de justit. lib. 4. quest. 7.*  
Covar. in *cap. 3. de restam. num. 8.* Matienzo *m. 14.*  
*glos. num. 6. tit. 4. lib. 9. recopil.* Nec contrarium  
probat in hoc textu quatenus in eo docetur, u-  
surarium ab Episcopo cogendum esse ut restituat  
domino vel hæredibus, in eorumque defectu pau-  
peribus: nam Episcopi officium in præsentî casu  
solum consistit in compellendo usurarium, ut re-  
stituatur, non tamen in restitutione ipsa faciendâ.  
Nec etiam obstat textus in *cap. 3. cap. tua nobis* 17.  
*cap. Ioannes de restam.* ubi probatur in distri-  
butione faciendâ ob executore testamenti debere  
intervenire auctoritatem Episcopi; quibus juribus  
moti contrariam sententiam tenuerunt Hostiensis  
& Anania in *præsentî*, Covar. & Matienzo *ubi*  
*suprà*; nam debent intelligi datâ restituentis, vel  
ipsius testamentarii, aut hæredis negligentia, ut  
similiter in casu legis nulli, *Cod. de Episcop. & cle-  
ric.* ubi desideratur Episcopi auctoritas in distribu-  
endis bonis defuncti, quia defunctus peregrinus  
erat, & sine hærede decesserat: & etiam in *cap.*  
*cum sit, de Indais,* desideratur Episcopi aucto-  
ritas in restitutione faciendâ Christianis; quia ut Ju-  
dæus qui facere eam debebat, suspectus reperiebat-  
ur. Quæ omnia cum cessent in usurario restituente  
usuras pauperibus, ideo in ea faciendâ non desi-  
deratur Episcopi auctoritas.

## CAPUT VI.

Idem<sup>a</sup> Iannensis Archiepiscopo.

IN<sup>b</sup> Civitate tua dicit sæpe contingere quod quidam piper, seu cinnamomum; aut alias merces comparant, quæ tunc ultra quinque libras non valebant, & promittunt per publicum instrumentum se eis, à quibus illas merces accipiunt, sex libras statuto termino solituros. Licet autem contractus hujusmodi ex forma non possit cenferi nomine usurarum; nihilominus tamen venditores peccatum incurrun, nisi dubium sit, merces illas plus minusve tempore, quo pretium debent recipere, valituras: & ideo civis tui salutis suæ bene consulere, si à tali contractu cessarent, cum cogitationes hominum omnipotenti Deo nequeant occultari.

## NOTÆ.

<sup>a</sup> Iannensis.) Ita etiam legitur post Concilium Lateran. *part. 16. cap. 2* & in *v. collect. sub hoc tit. cap. 7.* ubi additur *pars capituli Fratemitas tua.* Unde cognoscitur in præsentî referri partem textus in *cap. 7. de sponsa duor.*

<sup>b</sup> Civitate.) Quæ Iannensis civitas mater est mercatorum, ut probavi in *cap. per vestras, de donat. inter.*

*vili. quest. 6.* Fachineus *lib. 2. controu. cap. 31.* Galpar Rodriguez *de annuis reddit. lib. 3. quest. 7. n. 72.* Molina *de justitia tract. 2. disput. 355.* Leo-  
thardus *de usur. quest. 24. per tot.* Canisius *eod. tract. cap. 3.* Salas *eod. tract. dub. 41.* Cyriacus *controu. 169.* Lælius Zaccheus *de usur. cap. 12. nu. 8.* Lessius *de justit. lib. 2. cap. 21. num. 51.* Petrus Gregor. *lib. 3. partii. tit. 5. cap. 4.* Tapia *tom. 2. lib. 5. qu. 17. art. 12.*

Sed pro dubitandi ratione in præsentem assertionem ita insurgo. Qui vendit rem carius ob Impug-  
dilatam solutionem, non violat justitiam commutativam, id est nec vendit carius justo pre-  
tium, nec amplius quam justam suæ rei æstima-  
tionem recipit: ergo non peccat. Antecedens  
probatur, quia in tali venditione inter emen-  
tem, & vendentem servatur æqualitas justitiæ  
commutativæ, quæ postulat, ut sicut emptor  
sentit utilitatem & commodum, re emptâ sta-  
tim traditâ; sic etiam venditor, cum ex tali di-  
lacione solutionis pretii incommodum patia-  
tur, aliquod aliud in hujusmodi compensatio-  
nem accipit: nam quemadmodum qui ante  
diem solvit, plus solvere dicitur; ita similiter  
mi-  
nus

## COMMENTARIUM.

I. EX præsentî textu sequens communiter dedu-  
Conclu-  
sio tra-  
ditur &  
probatur.  
citur assertio: Vendens rem plus quam valet ob  
dilationem solutionis peccat, nisi dubium sit an tem-  
pore solutionis pretium augeri possit, & venditor  
antea venditurus non esset. Quam conclusionem  
probant textus in *cap. consultus* 10. *vers. etiam, cap. final. hoc tit. cap. ad nostram, de emptio. & vend. cap. illo vos, de pignor.* Concil. Mediolan. sub  
Carolo *part. 2. tit. ult.* Illustrant vltra congestos  
in præsentî à Barbosa, Binsfeldius, & Canisius in  
præsentî, Aravio in *qq. moral. disput. 1. de statu ci-*